

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1So/16/2017
Identifikačné číslo spisu: 5016200896
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5016200896.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu JUDr. Mariána Trenčana a JUDr. Jany Hatalovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: L. Ř., nar. XX.XX.XXXX, bytom B. XXXX/XX, Z., právne zastúpeného JUDr. Ivanom Hubkom, advokátom, so sídlom Gaštanová 7, Žilina, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29 augusta 8, 813 63 Bratislava, o výšku starobného dôchodku, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č.k. 25Sa/85/2016-62 zo dňa 16. marca 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sa/85/2016-62 zo dňa 16. marca 2017 p o t v r d z u j e .

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Odporkyňa rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13. apríla 2016 (ďalej aj ako „preskúmané rozhodnutie“) podľa § 66 a § 112 ods. 1 a 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) zamietla žiadosť navrhovateľa zo dňa 20.01.2016 o prepočítanie sumy starobného dôchodku.

Na opravný prostriedok navrhovateľa krajský súd preskúmal rozhodnutie odporkyne podľa tretej hlavy piatej časti zákona č. 99/1963 Z.z. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), pričom dospel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa nebol dôvodný. Preto preskúmané rozhodnutie potvrdil.

Poukázal na rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 01.10.2013, ktorým bol navrhovateľovi priznaný starobný dôchodok od XX.XX.XXXX v sume 191,- € mesačne. Zároveň bol navrhovateľovi rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky od XX.XX.XXXX podľa § 38 v spojení s § 39, § 58, § 60 a § 68 ods. 2 písm. a) zákona č. 328/2002 Z.z. priznaný výsluhový dôchodok.

Nebolo zistené, že sa navrhovateľovi starobný dôchodok priznal v nižšej sume ako mu patrí, ani sa nezmenili skutočnosti rozhodujúce pre nárok na výplatu starobného dôchodku. Výpočet sumy starobného dôchodku navrhovateľa bol uskutočnený predovšetkým podľa § 66 zák. č. 461/2003 Z.z. a taktiež podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128) (ďalej len „Dohovor“) a na opätovné určenie jeho sumy nie je žiaden zákonný dôvod.

Krajský súd mal za to, že odporkyňa v zmysle § 274 zák. č. 461/2003 Z.z. vykonala výpočet starobného dôchodku navrhovateľa podľa predpisov účinných do 31.12.2003, t.j. zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 100/1988 Zb.“) aj podľa zák. č. 461/2003 Z.z., pričom použila metodiku výpočtu teoretickej sumy starobného dôchodku a jeho krátenia v súlade s rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Krajský súd uviedol, že zák. č. 461/2003 Z.z. neobsahuje pojmy „teoretická výška dôchodku“, ten vyplýva len z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, ktorý výkladom záväzných právnych predpisov judikoval existenciu nároku na starobný dôchodok aj v prípadoch, ak policajtovi bol priznaný výsluhový dôchodok a nesplnil podmienku potrebnej doby poistenia v tzv. civilnom zamestnaní pre vznik nároku na starobný dôchodok. Najvyšší súd súčasne právne zdôvodnil aj možnosť krátenia sumy starobných dôchodkov vypočítanej s prihliadnutím na doby poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, ako aj dôb zhodnotených pre nárok na výsluhový dôchodok. Nakoľko výsluhový dôchodok má po dovŕšení dôchodkového veku pre vznik nároku na starobný dôchodok zo všeobecného systému sociálneho poistenia charakter dávky v starobe, je potrebné, aby odporkyňa najprv vypočítala teoretickú výšku dôchodku, ktorá by poberateľovi výsluhového dôchodku patrila vtedy, ak by všetky doby poistenia získal vo všeobecnom systéme a následne v súlade s čl. 33 ods. 2 Dohovoru, môže krátiť starobný dôchodok primerane k počtu skončených rokov doby trvania služby policajta rozhodných pre výšku výsluhového dôchodku podľa zákona č. 328/2002 Z.z.

Pokiaľ ide o otázku povahy výsluhového dôchodku ako dávky v starobe, krajský súd poukázal na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyjadrenú napr. v rozsudku č. 4So/189/2008 z 29. mája 2008. Nakoľko od okamihu dovŕšenia dôchodkového veku nadobudol výsluhový dôchodok navrhovateľa charakter dávky v starobe, tak ako to má na mysli ust. čl. 33 ods. 2 Dohovoru, nie je dôvodná námietka navrhovateľa, že starobný dôchodok a výsluhový dôchodok, nie sú dávkami sociálneho zabezpečenia za tú istú sociálnu udalosť.

Krajský súd sa stotožnil s námietkami týkajúcimi sa postupu odporkyne pri spracovávaní podaného opravného prostriedku ako aj nesúladu výrokovvej časti preskúmaného rozhodnutia s § 112 zák. č. 461/2002 Z.z., avšak tieto nedostatky nepovažoval za také, ktoré by mohli mať v danom prípade za následok nezákonnosť preskúmaného rozhodnutia.

Návrh o doplnenie dokazovania obrátením sa na Ústavný súd Slovenskej republiky a Súdny dvor Európskej únie o výklad čl. 33 ods. 1, 2 Dohovoru krajský súd nepovažoval za dôvodný, nakoľko v predmetnej právnej veci nie je daný rozpor, ani potreba výkladu práva európskeho spoločenstva podávaný súdnym dvorom európskych spoločenstiev v konaní o prejudiciálnej otázke a rozhodnutie nezávisí od otázky, ktorú nie je v tomto konaní oprávnený riešiť súd. Zároveň poukázal na to, že prerušiť konanie podľa druhej vety ust. § 109 ods. 1 písm. b) O.s.p. možno len vtedy, ak k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, dospel súd a nie účastník konania. Tiež uviedol, že vnútroštátny súd nie je povinný vyhovieť každému návrhu účastníka konania na prerušenie konania a postúpenie návrhu súdnemu dvoru na vydanie rozhodnutia o predbežnej otázke. Zmyslom riešenia predbežnej otázky je zabezpečiť jednotný výklad komunitárneho práva, teda nie rozhodnúť spor, ktorý nemá žiadnu komunitárnu relevanciu a je vo výlučnej kompetencii súdu členskej krajiny. Ak súd v priebehu konania nedospeje k záveru o potrebe výkladu komunitárneho práva, prejednanie a rozhodnutie veci sudcom vnútroštátneho súdu nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f) ani g) O.s.p.

K výkladu čl. 33 ods. 1 a 2 Dohovoru konštatoval, že táto problematika bola riešená mnohými rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý zdôraznil, že nielen správny orgán v ďalšej svojej rozhodovacej činnosti, ale aj prvostupňový správny súd pri súdnom prieskume napadnutých rozhodnutí správnych orgánov je zaťažený povinnosťou zohľadniť právne názory vyslovené najvyšším súdom v jeho predchádzajúcej rozhodovacej činnosti, a ktoré sú mu nepochybne známe, či už z iniciatívy účastníkov alebo ako z oficiality jeho činnosti, nakoľko tieto sú v zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, analogicky § 250j ods. 7 O.s.p. záväznú nielen pre jeho adresáta, t.j. pre správny orgán, ale aj pre konajúci krajský súd. K prelomeniu záväznosti právneho názoru už vysloveného najvyšším súdom nedošlo.

Proti rozsudku krajského súdu, uvedenému v záhlaví tohto rozhodnutia podal navrhovateľ, prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu včas odvolanie, v ktorom argumentoval najmä tým, že:

- výpočet výšky starobného dôchodku odporkyňa založila na postupe, ktorý nie je zákonom stanovený;
- právna úprava nepripúšťa vykonať výpočet teoretickej výšky dôchodku za celé obdobie dôchodkového poistenia a z takejto výšky vypočítaného teoretického dôchodku odpočítať výšku výsluhového dôchodku; v takomto postupe navrhovateľ nachádza zásadné porušenie konkrétnych právnych predpisov, porušenie princípu právnej istoty a porušenie princípu právneho štátu;
- odkaz na čl. 33 ods. 2 Dohovoru zakladá nevykonateľnosť krátenia starobného dôchodku v prípade starobného dôchodcu poberajúceho výsluhový dôchodok, nakoľko výsluhový dôchodok nie je pojmovým vyjadrením či predmetom dispozičného určenia Dohovoru v čl. 33 ani v ods. 1 a ani v ods. 2;
- o Dohovorom určená dispozícia jasne zakladá povinnosť pre vnútroštátneho zákonodarcu stanoviť vo vnútroštátnom predpise rozsah krátenia takýchto dávok, avšak jedine dávok určených Dohovorom
- krajský súd bezdôvodne odmietol návrh na prejudiciálne konanie pred Súdnym dvorom Európskej Únie, resp. na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky, čo malo za následok porušenie právnych predpisov v súvislosti s ústavou v časti krátenia starobného dôchodku, pre starobného dôchodcu poberajúceho výsluhový dôchodok;
- nakoľko Dohovor neurčuje pojem výsluhový dôchodok a zákonodarca nestanovil vnútroštátnym predpisom rozsah krátenia starobného dôchodku, nemožno tento krátiť;
- za danej situácie výpočet výšky starobného dôchodku určením fiktívnej výšky starobného dôchodku za celé obdobie dôchodkového poistenia je hrubým porušením princípu právnej istoty, deklarovanej zák. č. 461/2003 Z.z., z čoho plynie zásadné porušenie princípu právneho štátu, nakoľko právna úprava nepozná a neurčuje takýto spôsob výpočtu starobného dôchodku;
- krátenie starobného dôchodku vykonáva odporkyňa bez zákonného predpisu, individuálne v prípade každého poistenca zvlášť, čím dochádza k hrubému porušeniu základných práv každého poistenca, pretože krátenie akýchkoľvek dôchodkových dávok ako práv nie je vykonávané zákonom, ale rozhodnutím orgánu štátu;
- postup odporkyne podľa rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, uverejnených v Zbierke stanovísk č. 5/2011, z ktorého vyplýva že výsluhový dôchodok môže od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení plniť funkciu "starobného dôchodku" je nelegitímny a nie je podopretý žiadnym prameňom práva;
- požaduje započítať odpracované roky, počas ktorých odvádzal sociálne dôchodkové odvody do spoločného systému sociálneho zabezpečenia (podľa zák. č. 100/1988 Zb.) pri výpočte starobného dôchodku až do konca roku 2003, mimo odpracované roky po roku 2003, počas ktorých odvádzal dôchodkové sociálne odvody iba do osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov;
- v zmysle nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky je judikatúra najvyššieho súdu iba konkrétnym spôsobom zjednocujúce stanovisko pre prípad vydávania rozhodnutí, avšak ako také stanovisko nie je právne záväznú pre nižšie súdy, a hlavne v prípade ak také stanoviská idú proti zákonným dispozíciám, nie je povinnosť nižšieho všeobecného súdu postupovať podľa takýchto zjednocujúcich stanovísk najvyššieho súdu;
- návrh navrhovateľa znel: „aby všeobecný súd požiadal ústavný súd, resp. európsky súdny dvor o výklad práva a právnej dispozície pri nevydanom vnútroštátnom zákonnom predpise, ktorý vnútroštátny zákonný predpis mal upraviť právo krátenia dôchodkovej dávky označenej ako starobný dôchodok, pre

starobného dôchodcu poberajúceho výsluhový dôchodok, pretože dispozičné ustanovenie Dohovoru nikde konkrétne neurčilo a nekvantifikovalo právo výšky krátenia starobného dôchodku a dokonca pre starobného dôchodcu poberajúceho výsluhový dôchodok, pretože výsluhový dôchodok nie je možné považovať za dávku určenú Dohovorom (rôzne invalidné, starobné alebo pozostalostné dávky,)"

- s poukazom na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-160/14

o ak súd, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva podľa čl. 267 ods. 3 ZFEÚ vytvára právny základ pre svoje rozhodnutie tak, že mieni aplikovať pojmy a inštitúty práva Únie, musí:

§ ak sa rozhodne nepredložiť prejudiciálnu otázku, preskúmateľným spôsobom odôvodniť splnenie predpokladov v doktríne CILFIT;

§ ak existuje výklad takého pojmu alebo inštitútu (práva Únie, jeho časti alebo jednotlivého ustanovenia), použiť tento výklad alebo predložiť prejudiciálnu otázku, v ktorej sa spýta, či existujúci výklad je aplikovateľný aj vo veci samej, ktorú má rozhodnúť;

§ ak niet výkladu práva Únie (jeho časti alebo jednotlivého ustanovenia), zásadne predložiť prejudiciálnu otázku; prijať vlastný výklad práva Únie nesie so sebou riziko, že sa vnútroštátna judikatúra bude vyvíjať v rozpore s právom Únie, t. j. s možným výkladom Súdneho dvora v budúcnosti;

o vznik zodpovednosti členského štátu za porušenie práva Únie má svoje vlastné, autonómne predpoklady, ktorých splnenie postačuje na to, aby sa fyzická osoba i právnická osoba domáhala náhrady škody spôsobenej nepredložením prejudiciálnej otázky bez ohľadu na to, že vnútroštátne zákonodarstvo vyžadujú ďalšie predpoklady, ktoré však odporujú zásade efektivity;

- krajský súd vec nesprávne právne posúdil a zároveň porušil právo navrhovateľa na spravodlivý súdny proces.

Záverom navrhol, aby odvolací súd konanie prerušil a podal Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, resp. požiadal Ústavný súd o výklad príslušných ustanovení Dohovoru.

V podaní zo dňa 17.05.2018 navrhovateľ namietal, že aplikácia VI. časti Dohovoru, ktorá obsahuje čl. 33, na základe ktorého odporkyňa kráti starobné dôchodky, je neaplikovateľná, nakoľko táto nebola Československou socialistickou republikou prijatá ako záväzok.

V podaní zo dňa 07.06.2018 navrhovateľ opätovne poukázal na nemožnosť krátenia dôchodkovej dávky podľa čl. 33 Dohovoru. Možnosť krátenia starobného dôchodku z dôvodu, že navrhovateľ je poberateľom výsluhového dôchodku nie je v žiadnom zákone ustanovená. Ak Slovenská republika v právnom poriadku ustanovuje právo na priznanie súbehu dávok starobného a výsluhového zabezpečenia bez krátenia, je nad všetky pochybnosti zrejmé, že z Dohovoru nevyplýva žiadna záväznosť, na krátenie dávky uvedenej v Dohovore.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa zo dňa 19.04.2017 poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 9 So/49/2015 zo dňa 14.12.2016, v zmysle ktorého je povinná vypočítať teoretickú sumu starobného dôchodku navrhovateľa, ktorú bude krátiť koeficientom, rovnajúcim sa pomeru doby poistenia z osobitného systému poistenia a súčtu doby poistenia zo všeobecného a osobitného systému poistenia. Záverom navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 subsidiárne § 246c ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (v texte rozsudku tiež „O.s.p.“) a s prihliadnutím na ustanovenie § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250s veta druhá O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p.) jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa nie je dôvodné, a preto postupom podľa § 219 ods. 1 v spoj. s § 250l ods. 2 a § 246c ods. 1 O.s.p. rozsudok krajského súdu potvrdil.

Rozsudok verejne vyhlásil dňa 26. februára 2019 po tom, čo deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk najmenej päť dní vopred (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p.).

Odvolací súd predovšetkým považoval za potrebné k procesnému návrhu navrhovateľa, ktorým sa tento dožaduje prerušiť konanie a požiadať Ústavný súd Slovenskej republiky o výklad príslušných hmotnoprávných ustanovení Dohovoru č. 128 uviesť, že takto vymedzená právomoc ústavnému súdu zo žiadneho z ustanovení ústavy nevyplýva, k čomu už zaujal ústavný súd stanovisko napr. v uznesení sp. zn. IV. ÚS 270/2018-16 z 19. apríla 2018 podľa ktorého „Pokiaľ sťažovateľ od ústavného súdu požaduje výklad príslušných ustanovení Dohovoru č. 128, ústavný súd už len pre úplnosť zdôrazňuje, že takto vymedzená právomoc ústavnému súdu zo žiadneho z ustanovení ústavy nevyplýva. Z čl. 128 ústavy vyplýva pre ústavný súd jedine právomoc podávať výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná, čo však nie je zjavne totožné s požiadavkou navrhovateľa“.

Rovnako pokiaľ ide o návrh na prerušenie konania za účelom podania prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie, odvolací súd poukazuje na znenie čl. 267 ZFEÚ: „Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú:

- a) výkladu zmlúv;
- b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie.“

Zo znenia čl. 267 ZFEÚ vyplýva, že predmetom konania o predbežnej otázke je výklad práva Európskej únie ako aj otázka platnosti práva Európskej únie. Predmetom výkladu môže byť podľa znenia citovaného článku samotný text ZFEÚ, akty orgánov inštitúcií, úradov alebo agentúr Únie. Zároveň je Súdnym dvorom oprávnený vykladať aj medzinárodné zmluvy, ku ktorým Európska únia pristúpila a teda stali sa súčasťou práva Únie.

Dohovor o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128) bol prijatý Medzinárodnou organizáciou práce a ratifikovaný Československou socialistickou republikou s tým, že Československá socialistická republika prijíma záväzky, len pokiaľ ide o časť III Dohovoru. Podľa svojho článku 48 odseku 3 Dohovor nadobudol pre Českú a Slovenskú Federatívnu Republiku platnosť 11. januárom 1991. Európska únia k Dohovoru nepristúpila (; dostupné dňa 18.06.2018).

Odvolací súd teda nemal pochybnosti o tom, že v danom prípade položené prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie, týkajúcej sa výkladu Dohovoru, neprichádza do úvahy, nakoľko táto by sa netýkala práva únie.

Odvolací súd tiež poukazuje na to, že prerušenie konania v zmysle § 109 ods. 1 písm. b) O.s.p. bolo zákonodarcom zakotvené ako povinnosť v prípade, že rozhodnutie súdu je závislé od otázky, ktorú nie je oprávnený riešiť, ako aj za situácie, že všeobecne záväzný právny predpis súd považuje za rozporný s Ústavou Slovenskej republiky, zákonom či medzinárodnou zmluvou. Odvolací súd nepovažuje dotknuté ustanovenia zák. č. 461/2003 Z.z., na základe ktorých odporkyňa vydala preskúmané rozhodnutie, za rozporné so zákonom, Ústavou SR, či medzinárodnou zmluvou.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd rovnako ako krajský súd nezistil dôvod na prerušenie konania a predloženie návrhu na Ústavný súd Slovenskej republiky alebo prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie; návrh navrhovateľa považuje za nedôvodný a preto mu nevyhovel.

Právoplatným rozhodnutím odporkyne č. XXX XXX XXXX X z 01.10.2013 bol navrhovateľovi podľa § 65, § 274 a § 82 zák. č. 461/2003 Z.z. priznaný starobný dôchodok od XX.XX.XXXX v sume 191,- € mesačne. Výpočet sumy starobného dôchodku navrhovateľa bol uskutočnený predovšetkým podľa § 66 zák. č. 461/2003 Z.z. a taktiež aj podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru. Rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky bol navrhovateľovi od XX.XX.XXXX podľa § 38 v súlade s § 39, § 58, § 60 a § 68 ods. 2 písm. a) zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov priznaný výsluhový dôchodok.

Pokiaľ ide o predmet tohto sporu, odvolací súd sa plne stotožňuje so záverom krajského súdu, vo vzťahu k preskúmanému rozhodnutiu a teda, že odporkyňa postupovala v súlade so zákonom a ustálenou judikatúrou, keď najskôr vypočítala teoretickú sumu dôchodku aj s prihliadnutím na dobu výkonu služby, a takto vypočítaný dôchodok následne krátila v zmysle čl. 33 Dohovoru. Nakoľko takýmto postupom nezistila, že by bol navrhovateľovi skorším rozhodnutím priznaný starobný dôchodok v nižšej sume ako mu patrí, jeho žiadosť zamietla. Výkladom relevantných predpisov, spôsobom, ktorý najvyšší súd považuje za konformný s Ústavou Slovenskej republiky, najvyšší súd vo viacerých svojich rozhodnutiach judikoval, že výsluhový dôchodok má od dovŕšenia dôchodkového veku podľa zákona o sociálnom poistení charakter dávky v starobe, ktorú je potrebné považovať v zmysle čl. 33 ods. 1 Dohovoru za inú peňažnú dávku sociálneho zabezpečenia za tú istú sociálnu udalosť (prežitie určeného veku) - takou dávkou je aj starobný dôchodok, na ktorý vznikne nárok podľa zákona o sociálnom poistení.

Z dôvodovej správy k zákonu č. 222/2003 Z.z. (o zvýšení dôchodkov v roku 2003 a o zmene a doplnení niektorých zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia), vyplýva, že právna úprava mala zabezpečiť, aby od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení (poistení) výsluhový dôchodok i dávky výsluhového zabezpečenia plnili funkciu starobného dôchodku z osobitného systému sociálneho poistenia (zabezpečenia) vo výške primeranej dobe trvania služobného pomeru ako dávka sociálneho zabezpečenia existujúca či už samostatne alebo popri starobnom dôchodku, na ktorý vznikne nárok dovŕšením dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení (poistení).

Z dôvodovej správy k zákonu č. 222/2003 Z.z.: „Navrhovanou zmenou zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení sa má odstrániť právny stav, ktorý vznikol od 1. júla 2002, teda účinnosťou zákona č. 328/2002 Z.z., podľa ktorého príslušníkom Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície a colníkom vznikol nárok na dva dôchodky, a to

1. výsluhový dôchodok z tohto osobitného systému (zákon č. 328/2002 Z.z.), ktorý u týchto fyzických osôb plní funkciu starobného dôchodku a
2. starobný dôchodok zo zamestnania III. pracovnej kategórie, priznaný Sociálnou poisťovňou podľa zákona č. 100/1988 Zb. za to isté obdobie výkonu služby, ktoré už bolo zhodnotené pri priznaní výsluhového dôchodku."

Súčasne bolo cieľom zákona č. 328/2002 Z.z. dosiahnuť právny stav, podľa ktorého by pomerná výška výsluhového dôchodku bola vyššia, ako keby policajtom bola doba profesionálnej služby hodnotená len vo všeobecnom systéme sociálneho zabezpečenia. Z tohto zámeru teda vyplýva, že cieľom zákona bolo vytvorenie stavu, pri ktorom by súčet výsluhového dôchodku a starobného dôchodku zo všeobecného systému sociálneho poistenia bol vyšší, resp. aspoň rovnaký ako suma starobného dôchodku poistenca, ktorý mal všetky doby zamestnania hodnotené len vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia (zabezpečenia).

Úmyslom zákonodarcu teda bolo zákonom č. 328/2002 Z.z. poskytnúť policajtom výsluhový dôchodok ako dávku, ktorá má povahu starobného dôchodku z osobitného systému sociálneho zabezpečenia až od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení (poistení). Z čl. 19 Dohovoru, ktorý bol Československou socialistickou republikou ratifikovaný 11.01.1990 a vyhlásený pod č. 416/1991 Zbierky zákonov priamo vyplýva nárok na zachovanie starobného dôchodku po celú dobu sociálnej udalosti, teda počas celého života po prežití ustanoveného veku. Dohovor má charakter medzinárodnej zmluvy, ktorá priamo zakladá právo fyzických osôb na zachovanie nároku na starobný dôchodok, a teda na jeho vykonanie nebolo potrebné prijať osobitný zákon. Príslušné ustanovenia Dohovoru majú prednosť pred zák. č. 461/2003 Z.z. a sú priamo záväzné aj pre odporkyňu.

Vzhľadom na súbeh nárokov na dve dávky rovnakého druhu (dávky v starobe) potom v súlade s čl. 33 ods. 2 Dohovoru prichádza do úvahy krátenie starobného dôchodku. Iný postup a priznanie starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení v plnej, tzv. teoretickej výške by mal za následok priznanie dvoch povahovo rovnakých dávok za tie isté doby poistenia, čo by viedlo k neodôvodnenému a neprímeranému zvýhodneniu osôb, poistených v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia a k diskriminácii poistencov, ktorí získali obdobia poistenia v takom istom rozsahu len vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia. Ide o ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozhodnutie sp. zn. 7So/138/2011 z 15.08.2012 - R 83/2013, rozhodnutie sp. zn. 9So 214/2008 z 28. októbra 2009 - R 55/2011).

Podľa § 60 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu 2) a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 255 ods. 5 zák. č. 461/2003 Z.z. za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31. decembra 2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu 2) a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Z vyššie citovanej právnej úpravy je zrejmé, že poistenci osobitného systému sociálneho zabezpečenia sú vylúčení z pôsobnosti tohto zákona v rozsahu, zodpovedajúcom dobe poistenia v osobitnom systéme (s výnimkou prípadov podľa § 60 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorým sa pre nárok na tieto dávky započítavajú doby služby v ozbrojených silách v celom rozsahu), ale nie v časti, upravujúcej nárok na starobný, predčasný starobný, invalidný, sirotský, vdovský alebo vdovecký dôchodok.

V dôsledku súbežného uplatňovania týchto systémov by tak (na opačne ako v prípade načrtnutom vyššie) nesprávnym a výlučne gramatickým výkladom zákona dochádzalo k diskriminácii poistencov osobitného systému, lebo niektoré doby poistenia by neboli hodnotené vôbec, ich hodnotenie by bolo odsunuté, alebo výhody, poskytované poistencom v osobitnom systéme sociálneho poistenia by boli odňaté, resp. by boli zmenené podmienky ich poskytovania.

Postup, pri ktorom sa príslušníkom ozbrojených zborov v prípade vzniku nároku na výsluhovú dávku vo všeobecnom systéme nehodnotia všetky doby poistenia, však právna úprava, pri ktorej došlo k odčleneniu dôchodkového zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov do osobitného systému, nemala za cieľ. Svedčí o tom aj znenie § 274 zákona o sociálnom poistení, upravujúce zachovanie nárokov, vyplývajúcich zo zaradenia zamestnaní do zvýhodnených pracovných kategórií (I. a II. kategórie funkcií).

Za daných okolností, t. j. ak by priznanie dvoch povahovo rovnakých dávok za tie isté doby poistenia viedlo k neodôvodnenému a neprímeranému zvýhodneniu osôb, poistených v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia a naopak ak by vylúčenie hodnotenia niektorých dôb poistenia (vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia pre nesplnenie podmienky získania zákonom stanovenej doby poistenia) predstavovalo diskrimináciu tejto skupiny poistencov, sa odvolací súd naďalej stotožňuje s postupom odporkyne, ktorá postupom krátenia (opísaným vyššie) vypláca starobné dôchodky podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení (zabezpečení) za doby poistenia, ktoré neboli zhodnotené pre nárok a výšku výsluhového dôchodku a to za súčasného zachovania získaných nárokov.

Odvolací súd nemal pochybnosti o správnosti tohto postupu, pričom poukazuje na obdobný záver, ku ktorému dospel najvyšší súd aj v rozsudku sp. zn. 9 So/151/2016 z 27. júna 2018. V tomto rozsudku

najvyšší súd k otázke aplikovateľnosti Dohovoru č. 128 odkázal na podrobne zdôvodnený záver skoršieho rozsudku sp. zn. 9 So/108/2015 z 28.02.2017, v zmysle ktorého „... Odvolací súd opätovne zdôrazňuje, že úpravu v zákone o sociálnom poistení, podľa ktorej vzhľadom na získanie doby služby policajta v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok by sa obdobie tejto služby v zmysle § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 tohto zákona vôbec nemalo hodnotiť, najvyšší súd preklenul svojou judikatúrou v prospech týchto poistencov. Súčasne však judikoval, že aj to, že odporkyňa môže vykonať krátenie tzv. teoretickej sumy v súlade s čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 a to tak, že krátenie je možné vykonať len pomerne, o sumu zodpovedajúcu pomeru doby služby policajta k celkovej dobe poistenia tak vo všeobecnom ako aj osobitnom systéme sociálneho poistenia, najviac však o sumu výsluhového dôchodku.

Pokiaľ teda odporkyňa pri absencii osobitnej zákonnej úpravy, vychádzajúc z judikatúry najvyššieho súdu, vykonala výpočet teoretickej sumy starobného dôchodku a túto teoretickú sumu krátila o sumu rovnajúcu sa koeficientu určenému ako podiel skončených rokov služby a xxx rokov súčtu dôb služobného pomeru a tzv. obdobia dôchodkového poistenia v civile, teda o sumu nepresahujúcu sumu výsluhového dôchodku, takýto jej postup považoval odvolací súd za súladný s čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128". V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosť, ktorej podstatou bola vytýkaná arbitrárnosť takéhoto postupu súdu v predmetnej veci, uznesením sp. zn. II. ÚS 389/2017 z 22.06.2017 odmietol so záverom, že „podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd dostatočným a presvedčivým spôsobom vysvetlil, prečo považuje výsluhový dôchodok po dovŕšení veku potrebného pre odchod do starobného dôchodku svojou povahou za starobný dôchodok. Rovnako považuje za akceptovateľnú aj metodiku krátenia starobného dôchodku v takomto prípade.

Z uvedených dôvodov odvolací súd námietky navrhovateľa v prejednávanej veci majúce zhodný argumentačný základ pripomína, že nepovažoval za spôsobilé spochybniť závery, ku ktorým dospel krajský súd, preto jeho rozsudok ako vecne správny podľa § 250ja v spojení s 219 O.s.p. potvrdil.

Pre úplnosť odvolací súd pripomína, že záver o možnosti aplikácie časti VI Dohovoru č. 128 obsahujúcej čl. 33, na základe ktorého odporkyňa kráti starobné dôchodky v obdobných prípadoch, nespochybňuje ani námietka navrhovateľa, že táto nebola Československou socialistickou republikou prijatá ako záväzok.

Podľa čl. 2 Dohovoru

1. Každý členský štát, pre ktorý je v platnosti tento Dohovor, bude vykonávať

- a) časť I;
- b) aspoň jednu z častí II, III a IV;
- c) príslušné ustanovenia častí V a VI a
- d) časť VII.

2. Každý členský štát uvedie v ratifikácii, ohľadne ktorých z častí II až IV prijíma záväzky vyplývajúce z Dohovoru.

Vykonávanie časti VI teda vyplýva priamo z čl. 2, v súlade s ktorým je Slovenská republika povinná vykonávať okrem (v súlade s ods. 2 v ratifikácii uvedenej) časti III tiež časť I, V, VI a VII Dohovoru. Navyše v časti VI sú obsiahnuté spoločné ustanovenia, ktoré možno definovať ako právnu úpravu tých skutočností, ktoré sa týkajú viacerých alebo všetkých ustanovení právneho predpisu (v danom prípade aj záväzkov podľa časti III Dohovoru). Ak sa právna regulácia vzťahuje na viacero ustanovení právneho predpisu, alebo sa vzťahuje na všetky jeho ustanovenia, je účelné a vhodné, aby sa neopakovala na viacerých miestach právneho predpisu, ale spoločná právna úprava sa zaradila do spoločných ustanovení. Nebolo preto na mieste pochybovať o možnosti aplikácie spoločných ustanovení Dohovoru.

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 224 ods. 1 O.s.p. tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo navrhovateľ v odvolacom konaní nebol úspešný.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).